

Lecture proposée par
la Maison de la culture yiddish – Bibliothèque Medem
4 mai 2020 ; <https://inderheym.yiddish.paris/>

blagues tirées du

DER YIDISHER

דער יידישער

טעם-טעם
טעם-טעם



La culture yiddish à la maison
היימישער יידיש-צענטער
Le meilleur remède
די בעסטע רפואה

דער יידישער טעם-טעם

אַ פּעריאָדיש בלעטל פֿאַר ייִדיש-לערנערס

אַ פּובליקאַציע
פֿון דעם פּאַריזער
ייִדיש-צענטער –
מעדעם-ביבליאָטעק

ניסן תשס"ה/אפריל 2005

יָאָר 10, נומער 4 (49)

פֿאַר אָנהייבערס

דער יידישער הומאָר



ס'איז אַ מאָל געווען אין אַ שטאָט אַ כאַפּטע⁸
אַלטע ייִדישע וויצלערס : געוועזענע⁹
בדחנים¹⁰, פענסיאַנירטע¹¹ אַקטיאָרן און
סתם¹² ליידיק-גייערס¹³. זיי פֿלעגן זיך טרעפֿן
אַלע טאָג און זיך דערציילן וויצן, אָבער מיט
דער צייט האָבן זיי שוין געקענט די אַלע
מעשיות¹⁴ אויף אויסנווייניק¹⁵ און ס'איז זיי
געוואָרן לאַנגווייליק¹⁶ אויסצוהערן די זעלבע
זאָכן. האָבן זיי באַשלאָסן¹⁷ אָט וואָס : זיי
וועלן פֿאַרשרייבן די מעשיות, געבן יעדער
איינער אַ נומער, און אַזוי וועלן זיי מער
נישט דאָרפֿן דערציילן דעם גאַנצן וויץ, נאָך
ציטירן דעם נומער. און אַזוי איז געווען.
קומט איין טאָג אַריין אין קרייז אַ נייער
מענטש, דערקלערן זיי אים זייער סיסטעם.
ער הערט זיך צו. בערל הייבט אָן, זאָגט
„43“, און אַלע לאַכן. יאָנקל גיט אַ זאָג
„120“, און מע שיסט אויס¹⁸ מיט אַ
געלעכטער. איציק ענטפֿערט אָפֿ „55“, און
מע האַלט זיך פֿאַר די זייטן¹⁹. גיט דער נייער
אַ טראַכט²⁰, קוקט אַריין אין דער ליסטע און
זאָגט : „81“ ! גאָרנישט. שטיל. שטום.
נישט קיין פיפּס²¹, נישט קיין שמייכל
אַפֿילו²².

– אַך – זאָגט בערל מיט אַ זיפֿץ²³ – מע
דאָרף דאָך וויסן ווי צו דערציילן אַ מעשה !

די גאַנצע וועלט רעדט וועגן ייִדישן
הומאָר און מיר, אַ ייִדישע צייטשריפֿט
אויף ייִדיש, האָבן נאָך נישט
אַרויסגעגעבן קיין הומאָר-נומער !
מוזן מיר זיך פֿאַרנעמען מיט דער גאָר
וויכטיקער טעמע.

טאָ! ווי אַזוי טוט מען עס ? גרויסע
געלערנטע האָבן שוין דערקלערט,
געפֿאַרשט², געזאָמלט, קאָטאָלאָגירט,
אַנאַליזירט און פּסיכאָאַנאַליזירט אַלע
מינים³ ייִדישע וויצן⁴, חכמות⁵, אַנעקדאָטן
און מעשהלעך⁶. מען האָט זיי
איבערגעזעצט און איבערדערציילט אויף
אַלע שפּראַכן. וואָס קענען מיר דען צוגעבן
צו דעם אַלעם ? האָבן מיר געקלערט און
זיך אַראָפּגענומען אַ משל⁷ פֿון די אַלטע
וויצלערס – איר קענט די מעשה ?



דעריבער וועלן
מיר נישט דערציילן נאָך אַ מאָל
די אַלע מעשיות וואָס אַלע קענען זיי שוין.
אָט דערמאָנען מיר אַ פֿאַר קאָטעגאָריעס :
די ייִדישע מאַמע, די שוויגער²⁴, דער
דאָקטער, דער פּסיכיאַטער, דער עצה-
געבער²⁵, דער שלימזל²⁶, ייִדישע
רעסטאָראַנען, געשעפֿטן, אַ ייד רעדט מיט
גאָט, צוויי יידן אין אַ באַן, דריי גויים אין
אַן אַוויאָן... קלייבט אויס אַליין אייערע
באָליבטע וויצן און לאַכט געזונטערהייט.
און טאָמער איר דערמאָנט זיך אין אַ וויץ
וואָס איר ווילט זיך טיילן מיט אונדז,
פֿאַרשרייבט עס און שיקט אונדז צו – מיר
ווילן אויך לאַכן...
(אַגבֿ²⁷, דאָס לאַכן איז טאָקע זייער
געזונט, ווי איר קענט לייענען אויף
זייט 2).
דערווייל וועלן מיר איינך געבן אַ פֿאַר
מוסטער²⁸ פֿון ייִדישן הומאָר וואָס זינען
ווייניקער באַקאַנט נאָר פֿאַרט²⁹ זייער
באַטעמט³⁰.

1. alors/so 2. cherché/researched 3. sortes/sorts 4. blagues/jokes 5. khokhmes traits d'esprit/witty sayings 6. MA'YSELEkh histoires/stories 7. ... MOSHL décidé de suivre l'exemple/decided to follow the example 8. bande/bunch 9. anciens/former 10. BATKHONIM amuseurs des mariages/wedding jesters 11. retraités/retired 12. STAM simples/just plain 13. oisifs/idlers 14. MAYSES histoires/stories sing. מעשה MAYSE 15. par cœur/by heart 16. ennuyeux/boring 17. décidé/decided 18. éclate/burst out 19. se tient les côtes/split their sides 20. réfléchit/thinks it over 21. ici mot/peep 22. AFILE même/even 23. soupir/sigh 24. belle-mère/mother-in-law 25. EYTSE-... conseiller/giver of advice 26. SHLIMAZL guignard/unlucky person 27. AGEV à propos/by the way 28. échantillons/samples 29. pourtant/et, still 30. BATA'MT savoureux/tasty.

צום נייעם יאָר – לשנה טובה!

אַט ברענגען מיר צוויי זייער פֿאַרשיידענע „רעצעפטן“ פֿאַר אַ גוט, געזונט און זיס יאָר.

אַ ווייץ



אַ ייִד פֿון פֿלאַרידע קלינגט אָן² צו זײַן זון דוד³, וואָס ווײַנט אין ניר יאָרק.

– עס טוט מיר לייד, נאָר איך דאַרף דיר זאָגן : די מאַמע און איך קענען מער נישט לעבן צוזאַמען. מיר האָבן באַשלאָסן אַז מיר וועלן זיך גטן⁴. גענוג שוין ! איך וויל האָבן אַ ביסל רו⁵ אויף מײַנע אַלטע יאָרן. איך האָב עס דיר געוואָלט זאָגן גלייך, עס זאָל נישט זײַן קיין גרויסער קלאָפּ⁶ פֿאַר דיר און דײַן שוועסטער ווען מיר וועלן זיך צעשײדן⁷.

און דער טאָטע לייגט אַוועק דאָס טרייבל⁸.

דוד קלינגט גלייך אָן צו זײַן שוועסטער מרים⁹ אין קאַליפֿאָרניע און זאָגט איר אָן די בשורה¹⁰.

זי ענטפֿערט :

– דאגה נישט¹¹ ! איך פֿאַרנעם זיך מיט דעם¹².

זי קלינגט אָן צום טאָטן און זאָגט :

– טוט גאַרנישט ביז דוד און איך וועלן קומען ! מיר וועלן זײַן בײַ אײַך פֿרײַטיק צו נאַכטס¹³.

דער טאָטע לייגט אַוועק דאָס טרייבל מיט אַ שמיכל און רופֿט אויס צו זײַן פֿרוי :

– גוט ! דערליידיקט¹⁴ ! די קינדער קומען אויף ראָש־השנה¹⁵ !

1. LESHONE-TOYVE Bonne année !/Happy New Year! 2. téléphone/telephones 3. DOVID 4. GETN divorcer/divorce 5. tranquillité/peace and quiet 6. choc/shock 7. séparer/separate 8. combiné/receiver 9. MIRYAM 10. PSURE nouvelle/news 11. DAYGE ... t'inquiète pas !/don't worry! 12. je m'en occupe/leave it to me! 13. vendredi soir/Friday night 14. C'est arrangé/It's taken care of 15. ROSHESHONE Nouvel An juif/Jewish New Year.

5

רעצעפט

קאַמפּאַטי

אונדזער חבֿרטע² זשאַנין קאַפּטשיאַק, וואָס איז איינע פֿון די אָנפֿירערקעס פֿונעם קאָוואַרשטאַט³ אינעם פֿאַריזער ייִדיש־צענטער, האָט אונדז געגעבן איר קאַמפּאַט־רעצעפט : אַ זיסער מאַכל⁴ אויף אַ זיס יאָר !

אינגרעדיענטן

500 גראַם געטריקנטע פֿלוימען⁵ מיט די שטיינדלעך⁶

250 גראַם געטריקנטע אַפֿריקאָסן⁷

125 גראַם ראָזשינקעס⁸

125 גראַם געטריקנטע עפל

1 ציטרין מיטן שאַלעכץ⁹ צעשניטן אויף דינע פענעצלעך¹⁰

צימעריןג¹¹ (לויט איינער געשמאַק¹²)

2 ליטער הייס וואַסער

אַרייַנטאָן אַלע אינגרעדיענטן אין אַ גרויסן טאָפּ און אָנגיסן הייס וואַסער ביז עס באַדעקט זײַ. אויפֿקאַכן¹³. איבערדעקן און קאָכן אויפֿן קליינעם פֿייער 30 מינוט.

באַמערקונגען

אויב עס פֿעלט וואַסער, גיסט צו.

בעסער צוצוגרייטן מיט צוויי טעג פֿריער, ס'זאָל האָבן אַ שטאַרקערן טעם¹⁴.



זשאַנין קאַפּטשיאַק

פֿאָטאָ : מירי סיקאָרי ©



1. fruits secs au sirop/stewed fruit 2. kha'VERTE amie/friend 3. atelier cuisine/cooking workshop 4. MAYKHL plat/dish 5. pruneaux/prunes 6. noyaux/pits 7. abricots 8. raisins secs/raisins 9. écorce/rind 10. rondelles/slices 11. cannelle/cinnamon 12. selon votre goût/to taste 13. porter à ébullition/bring to a boil 14. TAM goût/taste.

אַ צירק אין שטעטל



מיט אַ פֿריילעכן „ביז מאַרגן“.
דעם אַנדערן אָונט הייבט זיך אַן
דער ספּעקטאַקל. דער געצעלט¹³ איז
פֿול מיט מענטשן, מיט מוזיק און
געלעכטער. מע באַוונדערט די אַקראַבאַטן, די
פּאַיאַצן¹⁴ און זשאַנגלירן. יאָסל ציטערט און וואַרט, זיין ריי¹⁵ זאָל
קומען.
מיט אַ מאָל – אַ בראַזג פֿון טאַצן¹⁶ און מען שטופּט אים אַרײַן אין
שטייג¹⁷. אַ צווייטע טיר עפֿנט זיך און אַ ווילדער בער שפּרינגט אַרײַן
מיט אַ מוראדיקן ברום¹⁸.
יאָסל מיינט אַז זײַן לעצטע שעה¹⁹ איז געקומען.
– שמע ישראל²⁰ – שרייט ער דורך ציטערנדיקע ליפֿן²¹.
– ה' אחד²² – ענטפֿערט דער בער – דו מיינסט אַז דו ביסט דער
איינציקער ייִד אין שטעטל וואָס זוכט פרנסה?

אין אַ ייִדיש שטעטל אין פּוילן איז אַ מאָל געקומען צו פֿאַרן אַ צירק.
דאָס שטעטל איז געווען זייער אַרעם און אַ סך ייִדן האָבן נישט געהאַט
קײַן פרנסה¹. האָט יאָסל געטראַכט אַז אפֿשר² וועט ער קענען אין
צירק קריגן אַ שטיקל אַרבעט. גייט ער צום בעל־הבית³ פֿון צירק און
בעט בײַ אים אַן אַרבעט.
– איך האָב יאָ אַן אַרבעט, ענטפֿערט אים דער בעל־הבית, און גוט
באַצאָלט דערצו⁴, נאָר מע מוז אויף דעם האָבן דערפֿאַרונג⁵. דאָס איז
אַן אַרבעט פֿון אַ בערן־צוימער⁶.
נו מילא⁷, טראַכט יאָסל, אַבי⁸ אַן אַרבעט.
– אַוואַי⁹, ענטפֿערט ער, איך בין שוין יאָרן לאַנג אַ געניטער¹⁰ בערן־
צוימער.

דער בעל־הבית נעמט אָן, גיט
אים אַן אוניפֿאַרם מיט אַ
בייטש¹¹ און געזעגנט זיך¹²



1. PARNOSE gagne-pain/a living 2. EFSHER peut-être/perhaps 3. BALEBO's patron/boss 4. en plus/
moreover 5. expérience 6. dompteur d'ours/bear tamer 7. MEYLE bon !/oh, well 8. du moment
que (c'est)/as long as (it's) 9. AVADE bien sûr/of course 10. expérimenté/experienced 11. fouet/
whip 12. prend congé/says goodbye 13. tente/tent 14. clowns 15. tour/turn 16. fracas des cym-
bales/clash of cymbals 17. cage 18. MO'YREDIKN ... horrible grondement/horrible roar 19. sho
heure/hour 20. shma YISROEL Écoute Israël (premiers mots du credo juif, prononcé avant de
mourir)/Hear, O Israel (first words of the Jewish credo, said before dying) 21. lèvres tremblantes/
trembling lips 22. ADONA'Y EKHO'D Dieu est Un (suite de "Écoute Israël")/The Lord is One (con-
tinuation of the credo).

5



© Mark Zanzig אויסבליק אויף דרעזדן מיט דער עלבע

און אויך די „נייע דייטשן“ – ייִדישע
אימיגראַנטן פֿון געוועזענעם ראַטן־פֿאַרבאַנד.
צווישן דעם עולם האָט מען געהערט
פלערליי³² שפּראַכן, דער עיקר³³ דייטש און
ייִדיש און אויך נישט זעלטן... רוסיש.
אויב איר ווילט וויסן מער וועגן דעם
פּראָגראַם, קוקט אויפֿן וועבזײַטל:
[http://www.jiddische-woche-](http://www.jiddische-woche-dresden.de/)
[dresden.de/](http://www.jiddische-woche-dresden.de/)

זמרים פֿון מאָלדאָווע, לאַנדאָן
און קעלן⁴⁰ איז געבוירן
געוואָרן די „קלעזמער־
אַליאַנץ“ וואָס האָט שטאַרק
אויפֿגעלעבט דעם דרעזדנער
עולם.
די ייִדיש־וואָך אין דרעזדן
האָט אַרומגענומען איבער 50
אונטערנעמונגען⁴¹: פֿילמען,
טענז, קאָנצערטן, רעפֿעראַטן⁴²,
פֿאַרשטעלונגען און פֿאַרלייענונגען, איין
אויסשטעלונג⁴³ וועגן פֿלייז־זמר־מוזיק מיטן
טיטל „היימיש און היפֿ“ און נאָך איינע מיט
שמואל⁴⁴ בונימס אַקוואַרעלן⁴⁵ צו מאַנגערס
מגילה־לידער⁴⁶. ס'איז אויך געווען באַזוכן פֿון
היסטאָרישע ייִדישע ערטער און סתם⁴⁷
שימחת⁴⁸, אויף וועלכע עס זענען זיך
צונויפֿגעקומען אַ סך נישט ייִדישע צוהערערס

[סוף פֿון זײַט 1]

אַרגאַניזאַטאָרן האָבן פֿאַרבעטן אַקטיאָרן,
פֿלייז־זמרים³², שרייבער און אַקאַדעמיקער פֿון
דער גאַנצער וועלט. פֿון ישראל³³ זענען
געקומען רות³⁴ לעווין און אַבישי³⁵ פיש מיט
דער קאַבאַרעט־פּראָגראַם „די בלויע קאַץ“
און די ייִדישע שרייבער לעוו בערינסקי און
מיכאל³⁶ פֿעלעזנבאָום. פֿון קאַנאַדע איז
געקומען דער מאַנטרעאַלער ייִדישער
טעאַטער, פֿון אַמעריקע – די פֿלייז־מר-
קאַפעליע „בריוו אַלד וואַרלד“, פֿון
שטראַסבורג – אַ לאַנגיעריקער שותף³⁷ פֿון
ראַקטעאַטער – דער ייִדישער אַקטיאָר
רפֿאַל³⁸ גאַלדוואַסער. אַ דאַנק די אַלע
זומערקורסן און מוזיק־וואַרשטאַטן³⁹ וואָס
קומען פֿאַר אין פֿאַרשיידענע אייראָפּעיִשע
שטעט, באַגעגענען זיך מוזיקאַנטן פֿון אַלע
לענדער: פֿון דער טרעפֿונג פֿון ייִדישע פֿליי-

32. KLEZMORIM musiciens/musicians sing. 33. YISROEL Israël 34. RUS Ruth 35. AVISHA'Y 36. MIKHOEL 37. SHUTEF
partenaire/partner 38. REFOEL 39. ateliers/workshops 40. Cologne 41. manifestations/events 42. conférences/lectures 43. exposition/
exhibition 44. shmUEL 45. aquarelles/water colors 46. MEGILE... poèmes d'Itsik Manger inspirés du Livre d'Esther/poems by Itsik
Manger based on the Book of Esther 47. STAM simplement/just plain 48. SIMKHES célébrations 49. KO'LERLEY toutes sortes de/all sorts
of 50. ... IKER surtout/mainly.

צוויי כעלעמער מעשיות¹

אין דער יידישער טראַדיציע איז כעלעם די שטאָט פֿון נאַראָנים². די כעלעמער נאַראָנים, אָדער ווי מע רופֿט זיי, „חכמים“³, האָבן זייער ליב צו לייזן⁴ שווערע פראָבלעמען. אין די צוויי מעשיות שטעלט זיך אַ פראָבלעם אַרום דעם שמש⁵, וואָס דאַרף גיין יעדן אינדערפֿרי⁶ פֿון הויז צו הויז און רופֿן די ייִדן צום דאָוונען⁷.

דער קראַנקער שמש

ווען דער כעלעמער שמש איז געוואָרן אַלט און שוואַך, איז אים שווער געווען צו גיין יעדן אינדערפֿרי פֿון הויז צו הויז צו קלאַפֿן אין די לאַדנס און רופֿן די ייִדן אין שול אַריין דאָוונען. די גאַסן זענען געווען נאָס⁸ און בלאַטיק⁹ און דער שמש, נעבעך¹⁰, האָט שוין קוים¹¹ געקענט שלעפֿן¹² די אַלטע שוואַכע פֿיס.

וואָס טוט מען ? האָבן די כעלעמער חכמים גערופֿן אַן אַסיפֿה און זיי זענען געזעסן דריי טעג און דריי נעכט און געטראַכט. צום סוף האָט דער קליגסטער געהאַט אַן איינפֿאַל : לאָמיר אַלע ברענגען אונדזערע לאַדנס אין שול אַריין, וועט דער שמש קענען קלאַפֿן אין די לאַדנס אין שול, און ער וועט מער ניט דאַרפֿן זיך שלעפֿן איבער די בלאַטיקע געסלעך. און אַזוי איז געווען.

דער שניי

אין כעלעם איז געפֿאַלן אַ שניי : אַ טיפֿער, ווייכער, ווייסער שניי. די שטאָט איז געוואָרן אַזוי שיין ! אַלץ איז געווען ווייס : ווייסע הייזער, ווייסע ביימער, ווייסע גאַסן. אַלע כעלעמער האָבן אַרויסגעקוקט דורך די פֿענצטער און זיך געפֿרייט מיט דעם טיפֿן, ווייכן, ווייסן שניי.

– אוי, ווי ליכטיק און ריין עס איז ! – האָבן די כעלעמער געזאָגט.

– בלויז ביי אונדז אין כעלעם איז אַזוי שיין – זאָגט איין כעלעמער צום צווייטן.

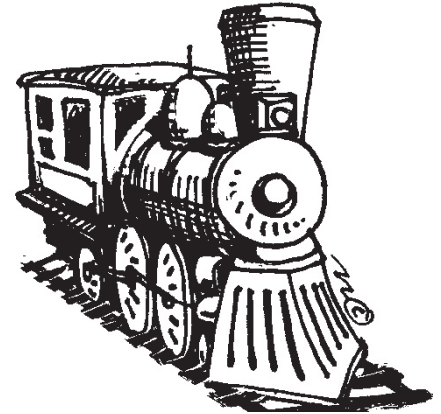
נאָר כעלעם איז דאָך¹³ אַ ייִדישע שטאָט. דער שמש דאַרף דאָך גיין פֿון הויז צו הויז און קלאַפֿן¹⁴ אין די לאַדנס¹⁵ צו רופֿן די ייִדן אין שול¹⁶ אַריין צו דאָוונען, ווי יעדן אינדערפֿרי. וואָס וועט זיין ? ער וועט צעטרעטן¹⁷ דעם שניינעם, ריינעם, ווייסן שניי ! האָבן די כעלעמער חכמים גערופֿן אַן אַסיפֿה¹⁸ און געטראַכט אַ גאַנצע נאָכט – צום סוף¹⁹ האָט דער קליגסטער²⁰ געהאַט אַן איינפֿאַל²¹ : לאָמיר אַרויפֿשטעלן דעם שמש אויף אַ טיש און פֿיר ייִדן וועלן אים טראָגן פֿון הויז צו הויז – אַזוי אַרום²² וועט דער שמש ניט צעטרעטן דעם שניי ! און אַזוי איז געווען.



צוויי בילדער פֿון כעלעמער חכמים, פֿון יחזקאל שלאָס

1. ... MAYSES histoires de Chelm/tales of Chelm (sing. מעשה MAYSE) 2. idiots/fools, sing. נאַר 3. khakhomim sages/wise men, sing. חכם khokhem 4. résoudre/solve 5. shames bedeau de la synagogue/beadle of the synagogue 6. matin/morning 7. prier/pray 8. comme on le sait/obviously, as everyone knows 9. frapper/knock 10. volets/shutters 11. synagogue 12. piétiner/trample 13. asife assemblée/assembly 14. .. soif finalement/finally 15. le plus sage/the wisest 16. idée/idea 17. ainsi/thus 18. mouillés/wet 19. boueux/muddy 20. le pauvre/poor man 21. à peine/barely 22. traîner/drag.

פֿון אַלע ייִדישע וויצן וואָס יעדער איינער קען זיי שוין, האָבן מיר אויסגעקליבן אַ פּאָר וואָס האָבן צו טאָן (מער אָדער ווייניקער) מיט דער טעמע „פּאָרן“.



פֿאַרשפּעטיקט די באַן

אַ ייד לויפֿט און לויפֿט צו כאַפֿן אַ באַן. ער פֿאַרשפּעטיקט¹ זי אויף איין מינוט און צעקלאָגט זיך² גאָר שטאַרק. דערהערט אַ צווייטער ייד ווי יענער קלאָגט און שעלט³, גייט ער צו צו אים און זאָגט : וואָס יאָמערט⁴ איר אַזוי ? איר האָט זי דאָך פֿאַרשפּעטיקט נאָר אויף איין מינוט. מע וואָלט געקענט מיינען אַז איר האָט זי פֿאַרשפּעטיקט אויף דריי שעה⁵ !



פֿאַרן אין קאָסמאָס

דער ערשטער ייִדישער אַסטראָנאָמיט קומט צוריק פֿון אַ מיסיע אין וועלכער ער איז דורכגעפֿלויגן 100 מאָל דעם אַרביט פֿון דער ערד. ווען מע האָט אים געפֿרעגט ווי ער פֿילט זיך האָט ער געענטפֿערט : אויסגעמאַטערט⁶ ! איר קענט אייך ניט פֿאַרשטעלן⁷ ווי מיד מע ווערט פֿון דאוונען⁸ 300 מאָל נאָכאַנאַנד שחרית⁹, מינחה¹⁰ און מעריב¹¹...



בילד : ארטור קאלניק

פֿאַרן מיטן מגיד¹²

אַ מאָל איז געווען אַ באַרימטער מגיד וואָס פֿלעגט אַרומפֿאַרן אויף אַלע שטעגן און וועגן¹³ צו האַלטן דרשות¹⁴ אין ייִדישע שטעט און שטעטלעך. פֿאַרן פֿלעגט ער אַלע מאָל מיט זיין געטרניען¹⁵ בעל-עגלה¹⁶, יאָנקל. איין טאָג, ווען זיי זענען געזעסן צוזאַמען אין וואָגן, האָט יאָנקל אַ זאָג געטאָן : רבי¹⁷, איך פֿאַר שוין מיט אייך אַזוי פֿיל יאָרן אַז איך קען אויף אויסנווייניק¹⁸ אַלע איינערע דרשות. איך וואָלט געוואָלט כאַטש¹⁹ איין מאָל אין לעבן אַליין האַלטן אַ דרשה און זען ווי דער עולם²⁰ קוקט אויף מיר מיט דרך-אַרץ²¹ און באַוונדערונג²². לאַמיר, איך בעט אייך, זיך איבערטוישן²³ מיט די קליידער. איך וועל האַלטן די דרשה און איר וועט זיצן צווישן עולם און זיך צוהערן. איז דער פֿאַרלייג וויל געפֿעלן דעם מגיד און זיי האָבן אַזוי געטאָן. יאָנקל (פֿאַרשטעלט פֿאַרן מגיד) איז אַרויף אויף דער בימה²⁴ און געדרשנט²⁵. דער עולם האָט זיך גוט צוגעהערט. דערנאָך האָבן עטלעכע יידן געשטעלט פֿראַגעס וואָס יאָנקל האָט קלוג און שיין פֿאַרענטפֿערט. מיט אַ מאָל הייבט זיך אויף אַ ישיבֿה-בֿחור²⁶ און פֿרעגט אַ קשיא²⁷ וואָס איז אַזוי פֿאַרדרייט און פֿאַרוויקלט²⁸ אַז יאָנקל ווייס ניט ווי צו ענטפֿערן. טראַכט ער אַ מינוט און זאָגט : וואָס פֿאַר אַ נאַרישע פֿראַגע איז דאָס ? דאָס איז דאָך אַזוי פשוט²⁹ אַז מײַן בעל-עגלה דאַרטן וואָלט געקענט זי פֿאַרענטפֿערן. יאָנקל – זאָגט ער צום פֿאַרשטעלטן מגיד – ענטפֿער אויף זיין קשיא !

1. rate/misses 2. se lamente/laments 3. maudit/curses 4. vous vous lamentez/are you howling 5. sho heures/hours 6. épuisé/exhausted 7. imaginer/imagine 8. prier/pray 9. shakhres prière du matin (prononcée après le levée du soleil)/morning prayer (said after sunrise) 10. MINKHE prière de l'après-midi/afternoon prayer 11. MAYREV prière du soir/evening prayer 12. MAGID prêcheur/preacher 13. tous les chemins/all the roads 14. DROSHES sermons 15. fidèle/faithful 16. BALEGOLE cocher/coachman 17. REBE maître/master 18. par cœur/by heart 19. au moins/at least 20. OYLEM public/congregation 21. DEREKH-ERETS respect 22. admiration 23. échanger/exchange 24. BIME estrade à la synagogue/platform in the synagogue 25. GEDARSHNT prêché/preached 26. YESHIVE-BOKHER étudiant rabbinique/yeshiva student 27. KASHE question difficile/tough question 28. complexe/convoluted 29. POSHET simple.

איך און דער קאמפיוטער פֿון ראזשע גוזשעלמאן

1920



1950



1980

2011



איידער איך בין אַרויס אויף פענסיע¹ האָב איך געהאַט אין ביוראָ אַ מיני² קאָמפּיוטער וואָס הייסט „מיניטעל“³. דער דאָזיקער אָפּאַראַט האָט געאַרבעט זייער פּאַמעלעך און דערצו נאָך איז ער אַפֿט קאַליע געוואָרן⁴ און אַלץ וואָס איך האָב אָפּגעקלאָפּט⁵ איז פֿאַרשווונדן געוואָרן! האָב איך געדאַרפֿט אָפּקלאָפּן נאָך אַ מאָל! ווען איך בין געוואָרן אַ פענסיאָנער⁶ האָב איך זיך געטראַכט אז אַט דעם אָפּאַראַט דאַרף איך שוין אויף כּפּרות⁷.

אַ שטיק צייט שפּעטער איז ער געוואָרן פֿאַרעלטערט⁸ און מע האָט אָנגעהויבן צו רעדן וועגן קאָמפּיוטערס אומעטום, אי⁹ אין ביוראָען אי אין דער היים. די אַלע זאָרגן וואָס שייך¹⁰ דעם „מיניטעל“ האָב איך נישט פֿאַרגעסן. דערפֿאַר האָב איך נישט געוואָלט אַריינגיין אין אינטערנעץ-וועלט. איך וויל זיך אָבער אַריינלאָזן אין דער ייִדיש-וועלט און אַ דאַנק דעם קאָמפּיוטער קען איך האָבן די געלעגנהייט צו הערן פֿאַרשיידענע „ייִדישע וועב-צענטערס“, האָב איך יאָ געקויפֿט אַזאַ „כלי“¹¹.

מיטן „מיניטעל“ האָב איך געהאַט קליינע זאָרגן. אַצינד¹², מיט מיין קאָמפּיוטער, האָב איך געהאַקטע צרות¹³! אָבער סוף-כל-סוף¹⁴ איז מיר געלונגען¹⁵ צו הערן ייִדישע ראַדיאָ, גאָט צו דאַנקען.

1. à la retraite/retired 2. MIN sorte/sort 3. a minicomputer, introduced in 1982, as a forerunner of internet in France 4. tombé en panne/broke down 5. tapé/typed 6. retraité/retiree 7. ... KAPORES je n'avais nul besoin/had no use for 8. obsolète 9. à la fois ... et/ both ... and 10. ... shAYEKH concernant/concerning 11. KEYLE instrument 12. maintenant/now 13. ... TSORES gros ennuis/dire problems 14. SOFKLSOF finalement/at last 15. j'ai réussi/I am able.

וויץ

דער מענטש און דער הונט



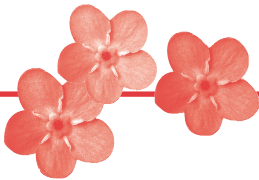
ס'איז דאָ אַן אַלטע מעשה¹ וועגן אַן אידעאָלער דאָטן-באַזע² אין אַ ווייטער צוקונפֿט. די דאָזיקע דאָטן-באַזע אַרבעט אַ גאַנצן מעת־לעת³, זיבן טעג אַ וואָך, און ווערט באַדינט⁴ נאָר דורך איין מענטש און אַ הונט. דעם מענטשנס אַרבעט באַשטייט אין⁵ געבן צו עסן דעם הונט. דעם הונטס אַרבעט באַשטייט אין נישט לאָזן דעם מענטש זיך צורירן⁶ צום קאָמפּיוטער.

1. MAYSE histoire/story 2. base de données/data base 3. MES-LES 24 heures/24 hours 4. est sous la garde de/is cared for by 5. consiste en/consists of 6. toucher/touch.

פֿאַרגעסן



עליס איילאנד.



אַ וויץ

צו קענט איר די אַלטע מעשה' וועגן דעם ייד וואָס איז געפֿאַרן אין אַמעריקע? ער האָט געהייסן יאַסל-בער שמועוויצקעוויטש. ווען ער קומט אָן אין עליס איילאנד², האָט אָן אַנדער אימיגראַנט אים געגעבן אַן עצה³: „מיט אַזאַ נאָמען – האָט ער געזאָגט – וועט מען דיך ניט אַרײַנלאָזן אין לאַנד. פֿאַלג מיך, קלייב זיך אויס אָן אַמעריקאַנער נאָמען, עפעס פשוטס⁴ פֿאַר זיי, און דו וועסט גרינגער אַדורכגיין די אימיגראַציע-פֿאַרמאָליטעטן. זאָג אַז דו הייסט נעלסאָן ראָקעלעלער און זיי וועלן דיך גלייך לאָזן אַדורכגיין.“

וואָרט אונדזער העלד אין עליס איילאנד אין דער לאַנגער רײַה⁵, און ער חזרט איבער⁶ די גאַנצע צײַט זײַן נײַעם נאָמען. נאָר ס'איז זייער הייס, מענטשן שטופן זיך⁷, קינדער וויינען, מע שרייט אויף צוואַנציק שפראַכן, און ער ווערט אין גאַנצן צעמישט, צעחושט⁸ און אויסגעמאַטערט⁹. ווען מע פֿרעגט אים ווי ער הייסט קען ער זיך ניט דערמאָנען דעם נאָמען וואָס ער האָט געדאַרפֿט געדענקען. „שוין פֿאַרגעסן“ זאָגט ער. און אַזוי האָט מען אים פֿאַרשריבן דעם נאָמען : Sean Ferguson.

1. MAYSE histoire/story 2. Ellis Island (principal centre d'accueil des immigrants aux États-Unis 1892-1954/main reception center for immigrants to the U.S. 1892-1954) 3. EYTSE conseil/advice 4. POSHETS simple 5. queue/line 6. KHAZERT ... répète/repeats 7. se bousculent/push 8. TSEKHU'sHT étourdi/mixed up 9. épuisé/exhausted.

אינעם לעצטן נומער האָבן מיר געשריבן אַלץ וואָס מע דאַרף וויסן וועגן דעם וואָרט זכרון¹ און דעם באַגריף² פֿון געדענקען. איר געדענקט? אויב ניט הייסט עס אַז איר האָט פֿאַרגעסן. מיר פֿאַרגעסן אַ סך זאַכן. אַ מאָל דאַכט זיך אַז אַלץ וואָס מע האָט אַ מאָל געוויסט איז אַרויס פֿון זינען, פֿאַרשווונדן פֿון זכרון, אַפּגעמעקט אויף אייביק, פֿאַרפֿאַלן.

ווען עמעצער איז אַ ביסל שוואַך אויפֿן זכרון זאָגט מען אַז ער האָט אַ קעצישן מוח³. די וואָס האָבן צו טאָן מיט קעץ וועלן אייך אָבער זאָגן אַז אַ קאַץ פֿאַרגעסט ניט אַזוי גיך (און איז בכלל⁴ גאָר קלוג!). זי פֿאַרגעסט נאָר דאָס וואָס זי וויל פֿאַרגעסן, אַזוי ווי זי הערט נאָר דאָס וואָס זי וויל הערן און ווען עס גלוסט זיך איר⁵ ניט צו הערן ווערט זי טויב ווי די וואַנט.

אַ פֿאַרגעסניטל⁶ איז אַ קליין בלוי בלימעלע וואָס איז אַ סימבאָל פֿון געדענקען. זײַן נאָמען אויף לאַטיין איז מיאַסאַטיס, וואָס מיינט מוידאווערל.

דאָס פֿאַרגעסן אויף אייביק הייסט פֿאַרגעסעניש⁷. אין דער גריכישער מיטאָלאָגיע טרינקען די טויטע די וואַסערן פֿון פֿאַרגעסעניש פֿונעם טייך לעטע⁸ אין האַדעס⁹ כדי¹⁰ אַפּצומעקן די זכרונות¹¹ פֿון זייער לעבן אויף דער ערד.

[סוף זײַט 8]

1. ZIKORN mémoire/memory 2. concept 3. ... MOYEKH cerveau de moineau/cat's memory 4. BIKHLA'L en général/in general 5. a envie/feels like it 6. sourd comme un pot/deaf as the wall 7. myosotis/forget-me-not 8. l'oubli/oblivion 9. Léthé 10. les Enfers/Hades 11. KEDE'y afin de/in order to 12. ZIKHROYNES souvenirs/memories

פֿאַרנאָגראַפֿיע פֿאַר אָנהייבערס



אויב איר ווילט
דווקא¹³ ליינענען אַזאַ
„מאָדערנעם“ שונד
ווי דאָס דאָזיקע בוך
און דערנאָך דערציילן
וועגן דעם אויף ייִדיש,
דאַרפֿט איר דאָך האָבן
אַ פֿאַרנאָגראַפֿיע-
וואַקאַבולאַר. אַגבֿ¹⁴, אַז
מען רעדט שוין וועגן
שונד : אין מעדעם-

ביבליאָטעק איז דאָ אַ גרויסע און זעלטענע¹⁵ זאַמלונג¹⁶ שונד-
ליטעראַטור, פּובליקירט אין די יאָרן 1890-1920. און איצט,
צום ענין¹⁷ ! אי וויי ! צום באַדויערן¹⁸, אין דעם מאַמענט ווען
מיר ווילן אייך געבן דעם פֿאַרנאָגראַפֿיע-וואַקאַבולאַר, זאָגט
מען אונדז אַז מיר האָבן נישט מער קיין אַרט אויף דער זייט.
וועט עס זיין אין דעם קומענדיקן נומער. נאָר ווי זאָגט מען :
וואָס לענגער מע וואַרט, אַלץ מער פֿאַרגעניגן¹⁹...

מיר האָבן געזוכט אַ טעמע פֿאַר אָנהייבערס. נו, גוט ! אָבער
וואָס ? פּאָליטיק ? מע טאָר נישט ! רעליגיע ? געפֿערלעך¹ !
קלימאַט-ענדערונגען ? איר גענעצט² שוין ! נאָך³ אַן אַרטיקל
וועגן די מיסטעריעס פֿון קאָסמאָס, וואָס באַלד באַלד וועט מען
זיי אַנטפלעקן⁴ ? היי, שלאָפֿט נאָך נישט ! מיר האָבן געפֿונען
אַ טעמע : פֿאַרנאָגראַפֿיע. און דערצו, סאָדאָ-מאָזאָכיסטישע
פֿאַרנאָגראַפֿיע. אַט אַט האָט איר געעפֿנט אַן אויג ! איר
דאַרפֿט דאָך וויסן אַז די טעמע איז שטאַרק אין דער מאַדע.
איר האָט זיכער שוין געהערט וועגן אַן אַמעריקאַנער ראָמאַן
וואָס הייסט : Fifty Shades of Grey⁵. עס האָט געהאַט אַ גרויסן
דערפֿאַלג⁶ און איצט קען מען עס קריגן אויך אין אייראָפּע.
אַט איז די מעשה⁷ : אַ יונג, אָרעם און שיין מיידל באַקענט
זיך מיט אַ יונגן, רייכן און שיינעם מאַן וואָס איז אויך אַ
שטיקל⁸ סאָדאָ-מאָזאָכיסט. נאָך עטלעכע אַווענטורעס וועלן
זיי חתונה האָבן⁹ און וועלן זיין זייער גליקלעך : זי, ער און
זייער קליינער קאַנטשיק¹⁰. מיר האָבן עס נישט געלייענט,
וואָס מיינט איר ! נאָר מיר קענען שוין זאָגן אַז עס איז ריין
שונד¹¹, ווי מען רופֿט עס אויף ייִדיש. אין פֿראַנקרייך הייסט
עס וואַקאַבולאַר-ראַמאַנען¹².

7

1. dangereux/dangerous/מסוכן 2. bâillez/you're yawning/מפּהקים 3. encore un/et another/עוד 4. dévoiler/reveal/לחשוף 5. Cinquante nuances de Grey/חמישים גוונים של אפור/ 6. succès/success/הצלחה 7. MAYSE histoire/story/עליה 8. quelque peu/somewhat/במידת מה/ 9. Kha'SENE ... se marier/get married/יחתנו/ 10. martinet/whip/שוט 11. littérature de bas étage/pure trash/ספרות זולה 12. romans de gare/pulp fiction/ספרות זולה 13. DAFKE justement/indeed 14. AGEV à propos/by the way/אגב 15. rare/נדיר 16. collection/אוסף 17. ... INYEN retournons au sujet/to the point/לעניין חזרה 18. malheureusement/unfortunately/למרבה הצער 19. plaisir/pleasure/הנאה.

אַ ווייץ פֿאַר אָנהייבערס



- איך האָב אַ פּראָבלעם.
- וואָס פֿאַר אַ פּראָבלעם ?
- איך בין נעכטן געווען אויף אַן אַוונט ביי גוטע פֿריינד. מען האָט, ווי געוויינטלעך², גוט געגעסן און אַ סך³ געטרונקען.
- נו, וווּ איז דער פּראָבלעם ?
- איך האָב צו פֿיל געטרונקען. האָב איך פֿאַרשטאַנען אַז דאָס בעסטע וועט זיין צו פֿאַרן אַהיים מיט אַן אויטאָבוס.
- איז וווּ איז דער פּראָבלעם ?
- וואָס וועל איך איצט טאָן מיטן אויטאָבוס וואָס איך האָב געלאָזט שטיין פֿאַר⁴ מיין טיר ?



1. blague/joke/בדיחה 2. comme d'habitude/as usual/כרגיל 3. ... sakh beaucoup/a lot/הרבה 4. devant/in front of/לפני.

אַ וויץ¹ און אַ שפּיל

פֿילאָסאָפֿיע



אינעם וויץ דאָ האָבן מיר אָפּגעמעקט² דאָס לעצטע וואָרט. כּדי³ צו פֿאַרשטיין דעם מיין⁴, דאַרפֿט איר געפֿינען די פֿיר אותיות⁵ וואָס פֿעלן⁶, און זיי אַרזנשריבן איבער די רויטע שטריכן⁷. די פֿיר אותיות שאַפֿן דאָס לעצטע וואָרט.

אַ יינגל איז געגאַנגען אויף דער גאַס און האָט געזען אַ בריוון־טרעגער⁸ מיט זייער אַ שווערן זאַק⁹ אויף דער _ לייצע¹⁰. האָט ער אים געפֿרעגט : „וואָס טר _ גט איר דאָרטן אינעם זאַק?“ האָט דער בריוון־טרעגער געענטפֿערט : „איך טראָג בריוון.“ פֿרעגט אים דאָ _ יינגל : „אויב איר האָט אַזוי פֿיל בריוון, פֿאַר וואָס שיק _ איר זיי נישט מיט דער _ _ _?“



[דער ענטפֿער אויף ז' 8]

7

1. blague/joke/בדיחה 2. effacé/erased/מחקנו 3. KEDE'Y afin de/in order to 4. sens/meaning/משמעות 5. OYSES lettres/letters 6. man-quent/are missing/חסרים 7. traits/underlinings/קווים 8. facteur/post-man/דוור 9. sac/bag/שק 10. dos/back/גב.

שפּריכווערטער¹

- ווען מען דאַרף האָבן מוח² העלפֿט ניט קיין כּוח³.
- אַז דער קאָפּ איז אַ נאַר, ליגט דער גאַנצער גוף אין דר'ערד⁴.
- אַז מען האָט ניט קיין קאָפּ, מוז מען האָבן פֿיס.
- וויפֿל קעפּ אַזוי פֿיל דעות⁵.
- ניט פֿיל געטראַכט נאָר גוט געמאַכט.
- ער קלערט, צי אַ פֿלוי⁶ האָט אַ פּופּיק⁷.

1. proverbes/proverbs/פתגמים 2. MOYekh la cervelle/brains 3. KOYekh force/brawn 4. le corps entier souffre/the whole body suffers/סובל 5. DEYES opinions 6. puce/flea/פרעוש 7. nombril/navel.

אַ בחור¹ האָט געדאַרפֿט² חתונה האָבן³, האָט ער געדאַרפֿט זיך באַקענען מיט דער פּלה⁴. ער איז אָבער געווען אַ גרויסער נאַר⁵ און ער האָט מורא געהאַט⁶, אַז ווען ער וועט זען די פּלה, וועט ער ניט וויסן וועגן וואָס צו רעדן. האָט זיין טאַטע אויף אים רחמנות געהאַט⁷ און אים געגעבן אַן עצה⁸ : „ווען דו וועסט קומען צו דער פּלה, זאָלסטו אָנהייבן רעדן וועגן ליבע. נאָך דעם וועסטו רעדן וועגן משפּחה⁹. צום סוף¹⁰ זאָלסטו רעדן וועגן פֿילאָסאָפֿיע.“

האָט דאָס דער בחור גוט געדענקט¹¹. ער איז געקומען צו דער פּלה. אַלע זיינען געזעסן ביים טיש, חתן־פּלה¹² און די מחותנים¹³. נאָך דעם זיינען די מחותנים אַרויסגעגאַנגען און האָבן געלאָזט דעם חתן¹⁴ און די פּלה אליין. דער בחור האָט געוויסט, אַז ער דאַרף רעדן וועגן ליבע, וועגן משפּחה און וועגן פֿילאָסאָפֿיע. פֿרעגט ער די פּלה : „איר האָט ליב¹⁵ לאַקשן¹⁶?“. זאָגט זי „יאַ, פֿאַר וואָס זאָל איך ניט ליב האָבן קיין לאַקשן? ווער האָט פֿיינט¹⁷ לאַקשן?“. האָט ער שוין געענדיקט מיט ליבע. פֿרעגט ער ווייטער : „איר האָט אַ ברודער?“. ענטפֿערט די פּלה : „ניין, קיין ברודער האָב איך ניט.“ דאָס הייסט, אַז דער בחור האָט שוין גערעדט וועגן ליבע און וועגן משפּחה אויך, און ער דאַרף נאָך רעדן וועגן פֿילאָסאָפֿיע. פֿרעגט ער ביי דער פּלה : „און אויב¹⁸ איר וואָלט געהאַט¹⁹ אַ ברודער, וואָלט ער ליב געהאַט לאַקשן?“.

פֿון : אוריאל וויינרייך, קאַלעדזש ייִדיש²⁰, ניו־יאָרק, 1949.

1. BOKHER jeune homme/young man 2. devait/was supposed to/ להתחנן 3. KHA'SENE ... se marier/get married/היה אמור 4. KALE fiancée/bride to be/ארוסה 5. très bête/very foolish/מאוד 6. MOYRE ... avait peur/was afraid/פחד 7. RAKHMONES ... a eu pitié/took pity/רחם עליי 8. EYTSE conseil/advice 9. MISHPOKHE famille/family 10. ... sof enfin/finally/לבסוף 11. a bien retenu/remembered well/זוכר היטב 12. KHOSN-KALE les fiancés/future bride and groom/הזוג 13. MEKHUTONIM belle-famille/in-laws 14. KHOSN fiancé/future groom/ארוס 15. aimez-vous ?/do you like?/אהבתם 16. nouilles/noodles/איטריות 17. déteste/dislikes/אוהב 18. si/if/אילו 19. vous aviez/had/היה לך 20. Uriel Weinreich, College Yiddish.

שווער צו גיין אין שול!¹



דער ערשטער טאָג פֿונעם שוליאָר.² לייבעלע ליגט אין בעט. די מאַמע קומט אַרײַן.
מאַמע : לייבעלע! שוין צײַט אויפֿצושטײן!³ דו דאַרפֿסט⁴ גיין אין שול!
לייבעלע : נײַיייי... איך וויל נײַט... לאָז מיך שלאָפֿן, מאַמע...
מאַמע : לייבעלע, שטײ אויף, איך וועל דיר מאַכן פֿרישטיק!⁵
לייבעלע : איך וויל נײַט, איך וויל בלייבן אין בעט און גלעטן⁶ די קאַץ!
מאַמע : דו וועסט גלעטן די קאַץ ווען דו וועסט צוריקקומען פֿון שול.
לייבעלע : אָבער איך בין קראַנק. איך קען נײַט גיין אין שול.
מאַמע : דו ביסט פֿאַרקילט⁷ ? טאָ⁸ נעם אַן אָספירינקע.
לייבעלע : אָבער איך וויל נײַט גיין אין שול.
מאַמע : לייבעלע, זאָג נײַט קיין נאַרישקײטן⁹, דו דאַרפֿסט גיין אין שול.
לייבעלע : מאַמע, איך האָב אַזוי פֿײַנט¹⁰ די לערערס!
מאַמע : לייבעלע, הער אויף¹¹, גיי אין שול!
לייבעלע : אָבער איך האָב אויך פֿײַנט די תלמידים!¹²
מאַמע : לייבעלע, דו מוזסט גיין אין שול! דו ביסט דאָך דער דירעקטאָר!

שווער צו זיין אַ דאָקטער!



אַ פֿרוי ליגט אין שפּיטאַל¹³ וווּ זי וועט באַלד האָבן אַן אָפּעראַציע.
 דער כירורג¹⁴ קומט אַרײַן.
כירורג : נו, פֿרוי שולמאַן, ווי פֿילט איר זיך ?
פֿרוי שולמאַן : אוי, דאָקטער, איך האָב מורא¹⁵.
כירורג : זאָרגט זיך נײַט¹⁶. אַלץ וועט זײַן גוט.
פֿרוי שולמאַן : יאָ, אָבער איך בין אַ ביסל אומרויך¹⁷.
כירורג : פֿאַר וואָס ? א יך בין נײַט אומרויך.
פֿרוי שולמאַן : אָבער דאָקטער, איר פֿאַרשטייט – דאָס איז מײַן ערשטע אָפּעראַציע.
כירורג : נו, וואָס ? דאָס איז אויך מײַן ערשטע אָפּעראַציע.

שווער צו זיין אַן אַדוואָקאַט!¹⁸

יאָסל גייט איין אָונט אויף אַ מסיבה¹⁹. ער טרעפֿט זיך מיט איינעם פֿון די געסט און דערווייט זיך²⁰ אַז יענער איז אַן אַדוואָקאַט.
יאָסל : זייער איינגענעם²¹. איך וואָלט געוואָלט אייך עפעס פֿרעגן. זאָגט מיר – איז עס אמת²² אַז ווען מע גייט צו אַן אַדוואָקאַט דאַרף מען באַצאָלן אַ געוויסע סומע²³ פֿאַר יעדער פֿראַגע אויף וואָס ער ענטפֿערט ?
אַדוואָקאַט : יאָ... און וואָס איז אייער צווייטע פֿראַגע ?



1. il est dur d'aller à l'école/it's hard to go to school 2. année scolaire/school year 3. se lever/get up 4. tu dois/you have to 5. petit déjeuner/breakfast 6. caresser/pet 7. enrhumé/ have a cold 8. alors/so 9. bêtises/nonsense 10. je déteste/I hate 11. arrête/stop 12. TALMI-DIM élèves/pupils 13. hôpital/hospital 14. chirurgien/surgeon 15. ... MOYRE j'ai peur/I'm afraid 16. ne vous faites pas de souci/don't be anxious 17. inquiète/worried 18. avocat/ lawyer 19. MESIBE réception/party 20. apprend/learns 21. enchanté/pleased to meet you 22. EMES vrai/true 23. une certaine somme/a certain amount.

וויצן וועגן קעץ



בילד : אַקווילע גריגאַראַוויטשיוטע ©

וואו איז די קאץ?

צוויי שכנים¹¹ האבן זיך צעקריגט¹². איינער האט געזאגט, אז דעם שכנס¹³ קאץ האט ביי אים אויפגעפרעסן¹⁴ צוויי קילא פוטער¹⁵. דער אנדערער האט געלייקנט¹⁶: ווי קומט עס, מײן קאץ עסט בכלל¹⁷ ניט קיין פוטער! אחוץ דעם¹⁸ איז זי ניט קיין גנב¹⁹! סוף-כל-סוף²⁰ זענען זיי געגאנגען צום רב²¹. דער רב האט אויסגעהערט ביידע צדדים²². דערנאך האט ער גענומען א וואג²³ און אפגעוויגן²⁴ די קאץ. עס איז געווען פונקט²⁵ צוויי קילא. — אט-אט-אט! — זאגט דער רב — די פוטער האט זיך שוין אפגעפונען. נאר וואו איז די קאץ?

1. avocat/lawyer 2. soupirer/sighs 3. ça alors/oh, really? 4. gentil/nice 5. jouer du piano/play piano 6. montrer/show 7. matou/tomcat 8. impressionnées/impressed 9. extraordinaire/extraordinary 10. fière/proud 11. shkheynim voisins/neighbors, sing. shokhn 12. se sont disputés/had a quarrel 13. shokhns du voisin/the neighbor's 14. dévoré/ate 15. beurre/butter 16. nié/denied it 17. BIKHLA'L pas du tout/not at all 18. AKHU'TS ... en outre/besides 19. GANEV voleur/thief 20. SOFKLSO'F finalement/finally 21. ROV rabbin/rabbi 22. TSDODIM parties, sing. צד TSAD 23. balance/scale 24. pesé/weighed 25. exactement/exactly.

קעץ און יידישע מאמעס

דריי פרויען זיצן צוזאמען און טרינקען קאווע. איינע דערציילט וועגן איר זון דעם אדוואקאט¹. די צווייטע — וועגן איר זון דעם אוניווערסיטעט-פראפעסאר². די דריטע זיפצט³.
— פֿאַר וואָס זיפצט איר?
— איך האָב ניט קיין קינדער.
— אַזוי גאַר... איר זייט אין גאַנצן אַליין?
— ניין, איך האָב אַ קאץ.
— נו, און ס'איז אַ ווילע⁴ קאץ?
— יא, זייער אַ ווילע. און דערצו קען זי שפילן פיאנע⁵.
— אייער קאץ שפילט פיאנע?
— יא, איך קען אייך ווייזן⁶. מרוטשיק!
דער קאטער⁷ מרוטשיק קומט אַריין, זעצט זיך ביי דער פיאנע און שפילט אַפּ בעטהאָוענס פֿינפֿטע סימפּאָניע. די צוויי פֿרויען זענען שטאַרק באַאיינדרוקט⁸:
— דאָס איז דאָך אויסערגעוויינטלעך⁹! איר דאַרפֿט זיין זייער שטאַלץ¹⁰ מיט אַזאַ טאַלאַנטפֿולער קאץ!
די דריטע פֿרוי זיפצט נאָך אַ מאָל:
— נו יא, אָבער כ'האָב אַזוי געוואָלט, ער זאָל ווערן אַ דאָקטער!